

Time to
read
18 minutes

Impressió

a- a+

Read so
far

0%

Les perspectives de gènere i LGBTI+ als graus universitaris d'Informació i Comunicació. Estudi de cas del projecte GENDIMS

[Versión castellana](#)[Metadata](#)**Anna Villarroya**

Departament d'Economia. Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals. Universitat de Barcelona. Centre de Recerca en Informació, Comunicació i Cultura. Universitat de Barcelona.

annavillarroya@ub.edu

Anna Villarroya Planas

Aurora Vall

Departament de Biblioteconomia, Documentació i Comunicació Audiovisual. Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals. Universitat de Barcelona. Centre de Recerca en Informació, Comunicació i Cultura. Universitat de Barcelona.

auroravall@ub.edu

Aurora Vall i Casas

Juan-José Boté-Vericad

Departament de Biblioteconomia, Documentació i Comunicació Audiovisual. Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals. Universitat de Barcelona. Centre de Recerca en Informació, Comunicació i Cultura. Universitat de Barcelona.

juanjo.botev@ub.edu

Juan-José Boté-Vericad

Margarida Carnicé

Departament de Filologia Catalana i Comunicació. Facultat de Lletres. Universitat de Lleida. Centre de Recerca en Informació, Comunicació i Cultura de la Universitat de Barcelona.

margarida.carnice@udl.cat

Margarida Carnicé Mur

Maddalena Fedele

Departament de Biblioteconomia, Documentació i Comunicació Audiovisual. Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals. Universitat de Barcelona. Centre de Recerca en Informació, Comunicació i Cultura. Universitat de Barcelona.

maddalena.fedele@ub.edu

Maddalena Fedele

Núria Jornet

Departament de Biblioteconomia, Documentació i Comunicació Audiovisual. Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals. Universitat de Barcelona. Institut de Recerca en Cultures Medievales. Universitat de Barcelona.

jornet@ub.edu

Núria Jornet Benito

María-José Masanet

Departament de Biblioteconomia, Documentació i Comunicació Audiovisual. Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals. Universitat de Barcelona. Centre de Recerca en Informació, Comunicació i Cultura. Universitat de Barcelona.

mjose.masanet@ub.edu

Maria-José Masanet

DOI: <https://doi.org/10.1344/BiD2022.49.10>

Citació recomanada

Villarroya, Anna; Vall Casas, Aurora; Boté Vericad, Juan-José; Carnicé, Margarida; Fedele, Maddalena; Jornet i Benito, Núria; Masanet, María José (2022). "Les perspectives de gènere i LGBTI+ als graus universitaris d'Informació i Comunicació. Estudi de cas del projecte GENDIMS". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 49 (desembre). <<https://bid.ub.edu/49/villarroya.htm>>. DOI: 10.1344/BiD2022.49.10

Resum

Objectius: en primer lloc, aprofundir en el coneixement, la percepció i l'avaluació que la comunitat universitària (professorat i estudiantat) fa de la incorporació i la presència de la perspectiva de gènere i LGBTI+ en la docència dels estudis de grau de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de la Universitat de Barcelona i, en segon lloc, fomentar la incorporació de la perspectiva de gènere a les assignatures dels graus a través del disseny i desenvolupament d'instruments i materials docents conjuntament amb el professorat.

Metodologia: és una recerca d'acció participativa, destinada a afavorir la reflexió crítica i la transformació social des de les aules. La recopilació de dades s'ha fet mitjançant vuit grups de discussió amb alumnat i professorat, l'observació participant i un taller participatiu de creació de materials docents amb el professorat.

Resultats: hi ha una preocupació generalitzada per la incorporació de la perspectiva de gènere, encara que es troben barreres importants a l'hora de dur-la a terme. En el professorat, les barreres estan principalment relacionades amb la manca de formació o de reconeixement institucional, mentre que l'estudiantat valora i agraeix la incorporació de la perspectiva de gènere, però hi segueix observant limitacions importants i en demana una introducció més decidida i transversal.

Resumen

Objetivos: en primer lugar, profundizar en el conocimiento, la percepción y la evaluación que la comunidad universitaria (profesorado y estudiantado) hace de la incorporación y la presencia de la perspectiva de género y LGBTI+ en la docencia de los estudios de grado de la Facultad de Información y Medios Audiovisuales de la Universidad de Barcelona, y, en segundo lugar, fomentar la incorporación de la perspectiva de género en las asignaturas de los grados a través del diseño y desarrollo de instrumentos y materiales docentes conjuntamente con el profesorado.

Metodología: es una investigación de acción participativa, destinada a favorecer la reflexión crítica y la transformación social desde las aulas. La recopilación de datos se ha realizado mediante ocho grupos focales con alumnado y profesorado, la observación participante y un taller participativo de creación de materiales docentes con el profesorado.

Resultados: existe una preocupación generalizada por la incorporación de la perspectiva de género, aunque se encuentran barreras importantes a la hora de llevarla a cabo. En el profesorado, las barreras están principalmente relacionadas con la falta de formación o de reconocimiento institucional, mientras que el estudiantado valora y agradece la incorporación de la perspectiva de género, pero sigue observando limitaciones importantes y demanda una introducción más decidida y transversal.

Abstract

Aims: First, to gain insights into the perceptions and evaluations of the university community (faculty and students) of the incorporation and presence of the gender and LGBTI+ perspective in the teaching of undergraduate studies at the Faculty of Information and Audiovisual Media at the University of Barcelona; second, to promote the incorporation of the gender perspective in the subjects on the degrees through the design and development of teaching instruments and materials together with the teaching staff.

Methods: This participatory action research was designed to promote critical reflection and social transformation inside the classroom. The data were collected from eight focus groups with students and teachers, participant observation, and a participatory workshop for the creation of teaching materials with teachers.

Results: There is widespread support for the incorporation of the gender perspective, although significant barriers to its implementation remain. Among the teaching staff, these barriers are mainly related to the lack of training or institutional recognition. For their part, students value and appreciate the incorporation of the gender perspective but continue to observe major limitations and call for a more determined, more cross-sectional introduction.

Paraules clau: Mètodes d'ensenyament i aprenentatge, Comunitat universitària, Plans d'estudis, Igualtat de gènere, Igualtat d'oportunitats

Keywords: Learning and teaching methods, University community, Syllabi, Gender equality, Equal opportunity

1 Introducció

El projecte Gender Perspective in Information and Media Studies (GENDIMS) neix de la necessitat d'introduir la perspectiva de gènere i LGBTI+ en la docència dels graus de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de la Universitat de Barcelona; concretament, al grau en Comunicació Audiovisual (CAV) i el grau en Gestió d'Informació i Documentació Digital (GIDD).

Les lleis espanyoles i catalanes estableixen la inclusió de la perspectiva de gènere en la docència com un dels elements bàsics de la garantia de la igualtat. A més, la perspectiva de gènere s'ha convertit en una línia estratègica tant al sistema universitari català en general (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, 2018) com a la Universitat de Barcelona ([III Pla d'Igualtat de la Universitat de Barcelona 2020–2022](#)) i a la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals, en particular (creació de la seva [Comissió d'Igualtat](#) el 2011, amb actuacions bianuals). Això ens va portar a dur a terme una recerca col·laborativa que afavorís la reflexió crítica i, sobretot, promogués la transformació social des de les aules.

En aquest context es va plantejar el projecte GENDIMS, amb un doble objectiu principal:

1. Aprofundir en el coneixement, la percepció i l'avaluació que el professorat i l'estudiantat fan de la presència de la perspectiva de gènere en la docència dels estudis de grau de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals.
2. Fomentar la incorporació de la perspectiva de gènere en les assignatures dels graus a través del disseny i el desenvolupament d'instruments i materials docents conjuntament amb el professorat.

En aquest article presentem el projecte, la concepció de l'estudi, la construcció del mètode de treball i els resultats preliminars que se'n desprenen.

2 La incorporació de la perspectiva de gènere en la docència universitària i les seves implicacions

La incorporació de la perspectiva de gènere o *gender mainstreaming* en l'àmbit universitari és una estratègia transversal i implica que "la naturalesa i les implicacions del gènere i la seva intersecció amb altres eixos de desigualtat s'incorporin en el currículum de totes les assignatures, defugint un tractament separat com un problema específic dins de les assignatures" (Verge; Cabruja, 2017, p. 7).

D'una banda, proporciona una mirada atenta al funcionament de la desigualtat per raó de sexe-gènere i sexualitat en cada disciplina, amb la finalitat de tenir-ne presents les infiltracions al llarg de tot el procés de recerca o aprenentatge (Lovenduski, 1998). De l'altra, té una finalitat transformadora, ja que facilita que l'alumnat pugui problematitzar les normes de gènere subjacents a la societat, així com la seva intersecció amb altres eixos de desigualtat (etnicitat, classe, orientació sexual o diversitat funcional).

Des del disseny de les assignatures, l'aplicació de la perspectiva depèn, en bona part, de com es concreta en la varietat de tasques que es fan durant la impartició (Mora; Pujal, 2009) i pot implicar des del disseny de l'assignatura, el desenvolupament dels continguts i les formes d'avaluació utilitzades fins a la interlocució amb l'alumnat.

La seva incorporació té implicacions en diferents aspectes: la transformació del currículum docent tradicional basat en un model asimètric de gènere-poder (Palacios, 2009); l'aportació d'una mirada crítica a les discriminacions (Gay; Kirkland, 2003); la contribució a una visió més integral en la formació de l'alumnat i la seva professionalització (Asián et al., 2015), i, finalment, l'augment de la qualitat de la formació universitària (Donoso et al., 2014).

A això, cal afegir-hi la transformació de la narrativa heterocentrada, homòfoba i androcèntrica a partir d'un enfocament holístic de l'educació superior (Coll-Planas et al., 2018) que reconegui les identitats i la diversitat LGBTI+. Així doncs, la incorporació de la perspectiva de gènere a la docència universitària proporciona una orientació ètica en les futures activitats professionals de l'alumnat graduat i una sensibilitat més gran en les seves relacions de gènere i davant les estructures discriminatòries presents en la societat.

3 Metodologia

3.1 Disseny de la recerca

La recerca es va dissenyar per aplicar-se als plans docents dels dos graus que s'imparteixen a la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de la Universitat de Barcelona: el grau en Comunicació Audiovisual (pla d'estudis del 2020) i el grau en Gestió d'Informació i Documentació Digital (pla d'estudis del 2019).

El projecte es va fonamentar metodològicament en la recerca d'acció participativa, ja que aquesta estratègia metodològica serveix per a l'acció i la transformació social mitjançant la recerca (Alvarado, 2008; Ander-Egg, 2003; Colmenares, 2012). Cal recordar el paper fonamental que ocupen les universitats en la cruïlla entre l'educació, la recerca, la innovació, el servei a la societat i l'economia (Comisión Europea, 2022). En línia amb la recent Estratègia europea per a les universitats, aquest tipus de recerques permet aprofitar tot el potencial del sector de l'educació superior com a promotor de capacitats i coneixements, i com a motor d'innovació i resolució dels reptes socials.

Aquesta opció metodològica va resultar especialment adequada en proporcionar l'oportunitat d'entendre la realitat social investigada, a més de construir i crear eines educatives per millorar-la. Per això, aquest projecte es va organitzar en dues fases:

- *Fase de diagnòstic*. Creació de vuit grups de discussió (*focus groups*) per conèixer la situació actual de la incorporació de la perspectiva de gènere en els dos graus de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals.
- *Fase de planificació del canvi*. A partir d'un taller participatiu de creació amb el professorat, es van pensar i definir accions que permetrien aconseguir aquest canvi.

Atès el disseny participatiu presentat, la recerca va tenir un enfocament etnogràfic que va incloure els participants en tot el procés i va combinar diferents tècniques qualitatives, com ara l'observació participativa i els grups de discussió.

3.2 Mostra i instruments de recollida de dades

FASE DE DIAGNÒSTIC	2 grups de discussió del professorat de CAV (03/05/2021–17/06/2021) 2 grups de discussió del professorat de GIDD (11/05/2021–11/06/2021) 2 grups de discussió de l'alumnat de CAV (07/06/2021–18/10/2021) 2 grups de discussió de l'alumnat de GIDD (21/06/2021–21/10/2021)	6–8 persones a cada grup de discussió 6–8 assignatures de CAV, 6–8 de GIDD 60–90 minuts
FASE DE PLANIFICACIÓ DEL CANVI	1 taller participatiu amb el professorat de CAV i GIDD (03/11/2021)	6 participants 3 hores

Taula 1. Mostra i eines de recollida de dades

La selecció de les assignatures implicades en l'estudi es va fer tenint en compte diversos criteris: curs d'impartició, semestralitat, temàtiques (de llarga tradició en l'àmbit o innovadora), naturalesa dels continguts (teòrics o pràctics), assignatures de nova creació i

assignatures consolidades, entre d'altres. Sempre es va vetllar perquè la participació dels grups fos diversa pel que fa al gènere.

Es van dissenyar guions i pautes de treball per als grups de discussió i els tallers, que va revisar i validar el comitè científic assessor.

Grups de discussió

Es van dissenyar instruments diferents per a l'**alumnat i professorat**, però tots dos estructurats en els mateixos tres blocs: a) coneixements, b) experiències i c) propostes, reptes, avantatges, inconvenients o dificultats.

Per a l'**alumnat**, l'activitat es va iniciar amb una dinàmica participativa destinada a fomentar un ambient amigable. A continuació, es van introduir els tres blocs:

- Coneixements: explorar què entenen els i les participants per *perspectiva de gènere i LGBTI+*, què inclou el concepte, etc.
- Experiències: aprofundir en l'experiència dels i les participants en relació amb la introducció de la perspectiva de gènere i LGBTI+ a la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals.
- Propostes, reptes, avantatges, inconvenients o dificultats: explorar la percepció de l'alumnat davant de la incorporació de la perspectiva de gènere i LGBTI+, destacant-ne els reptes, avantatges, inconvenients, etc.

Els grups del **professorat** van seguir també aquests tres blocs:

- Coneixements: explorar la familiaritat amb la temàtica.
- Experiències: aprofundir en l'experiència del professorat en relació amb la introducció d'aquesta perspectiva en les assignatures pròpies.
- Propostes, reptes, avantatges, inconvenients o dificultats: explorar la postura del professorat davant la incorporació de la perspectiva de gènere i LGBTI+ a la docència pròpia, destacant-ne els reptes, avantatges, inconvenients, etc., així com la detecció de bones pràctiques a la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals.

Taller creatiu

Es va dirigir exclusivament al **professorat** que havia participat en la primera fase del diagnòstic (grups de discussió) i tenia l'objectiu de codissenyar instruments útils per al seu dia a dia docent. Es van plantejar dinàmiques conjuntes i dinàmiques en grups petits (dues o tres persones) amb l'objectiu de generar un espai creatiu, obert, còmode i participatiu. L'estructura de la sessió va consistir en:

- Introducció (15–20 minuts): presentació del taller, estructura i activitats que es farien. Dinàmica de presentació i posada en comú del professorat a partir de la docència que imparteix a la Facultat.
- "Ens preparem per començar" (20–25 minuts): dinàmica d'introducció als tallers i a la perspectiva de gènere. Es presenten vídeos sobre què és la perspectiva de gènere i la seva introducció a la universitat per obrir un debat conjunt en què el professorat pugui expressar els dubtes i inquietuds i preparar-se per pensar en les diferents maneres d'incorporar aquesta perspectiva a les assignatures.
- "Mans a l'obra" (80–95 minuts): dinàmica de grup per crear activitats i materials amb perspectiva de gènere i LGBTI+.
- "Compartir" (30 minuts): dinàmica de presentació per compartir materials i discutir-los conjuntament.
- Tancament de la sessió (10 minuts): valoració conjunta de l'experiència i activitats fetes.

El taller va tenir una durada de tres hores. S'hi va convocar tot el professorat que havia participat en la fase prèvia del projecte; finalment, van participar en el taller sis persones.

També hi van participar tres investigadores del projecte. Una va assumir el rol de coordinació i va ser la interlocutora principal del professorat que va guiar les activitats. L'altra va donar suport a les dinàmiques plantejades, va resoldre dubtes dels participants i els va assistir quan calia. I la tercera es va encarregar de l'observació i el registre (notes i fotos) del procés.

3.3 Anàlisi

S'ha utilitzat el programari d'anàlisi qualitativa Atlas.ti.9.1.7, que ha facilitat desenvolupar jerarquies descriptives i interpretatives a través d'un sistema de nodes que representa temes, conceptes, idees, opinions o experiències.

Les dades primàries han estat les informacions proporcionades per l'alumnat i el professorat (*sayings*), però també la sorgida als tallers (*doings*). Per fer-ho, s'han dut a terme dues fases d'anàlisi: a la primera fase, s'han recopilat i codificat els significats literals i descriptius i, a la segona, s'ha segmentat inductivament i interpretativament l'anàlisi. En la fase inductiva, s'han explorat les dades seguint els principis de la teoria fonamentada (Glaser; Strauss, 1967), que facilita que siguin les mateixes intervencions de les persones participants les que puguin categoritzar-se, és a dir, que les dades s'identifiquin i s'organitzin més enllà de categories preestablertes.

4 Resultats principals

S'organitzen en dos apartats: la percepció de l'estudiantat i el professorat al voltant de la incorporació de la perspectiva de gènere i LGBTI+ als dos graus de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuais, i els resultats del taller creatiu fet amb el professorat.

4.1 Fase de diagnòstic. Del "reconeixement" a la "incorporació": un pas pendent als estudis d'Informació i Comunicació

Una anàlisi general de les dades permet observar com pràcticament totes les persones que han participat en l'estudi tenen una idea general sobre què és la perspectiva de gènere, lligada a ideals feministes i a la visibilitat de la dona en diferents esferes de la vida, tant pública com privada. Tot i així, s'observen certs conflictes i dubtes a l'hora d'expressar què s'entén o com s'incorpora la perspectiva de gènere a la docència.

Totes les persones participants han sentit el terme anteriorment, però s'observen perspectives diferenciades per estudis (CAV i GIDD) i perfils (professorat i estudiantat). En el cas dels estudis, s'observa una exposició més gran al terme entre l'estudiantat del grau en Comunicació Audiovisual i, en relació amb el professorat, un coneixement i implicació més alts per part del professorat més jove.

Es detecten experiències generals en què es produeix una confrontació entre allò positiu i allò negatiu, motivada pel desconeixement o confusió que existeix respecte a què significa *perspectiva de gènere*. En aquest sentit, tant des del professorat com des de l'alumnat es posa de manifest la necessitat d'una difusió més gran dels recursos als quals poden accedir i, de manera específica, de les activitats o recursos de la Unitat d'Igualtat de la Universitat de Barcelona.

Des de l'alumnat, es considera que el primer pas cap a la formació i la sensibilització hauria de ser per part del professorat, ja que és on es percep més dificultat a l'hora d'implementar la perspectiva de gènere a l'aula. Això no obstant, també cal remarcar que un grup significatiu d'estudiants, principalment dels primers cursos de carrera, destaquen i veuen positiva la formació sobre la perspectiva de gènere que reben als estudis que estan cursant.

Els dos col·lectius coincideixen que les estratègies que es puguin plantejar des de la Universitat per incorporar la perspectiva de gènere i LGBTI+ haurien de respectar els temps i les llibertats perquè no siguin percebudes com a imposicions. Es pensa, per exemple, en formes de "qualificar o avaluar" l'activitat del professorat que tinguin en compte la perspectiva de gènere.

En els estudis del grau en Gestió d'Informació i Documentació Digital, el professorat de nova incorporació sembla tenir una mentalitat oberta a incorporar la perspectiva de gènere i hi ha algunes resistències per part del professorat més consolidat, en especial, amb relació al tracte i la comprensió de la perspectiva LGBTI+. Aquest fet es podria deure al fet que cap dels grups analitzats hagi rebut formació prèvia en perspectiva de gènere, cosa que es percep com un repte que s'ha de considerar els propers anys.

Entre el professorat del grau en Comunicació Audiovisual s'observa un grau d'autodidactisme més gran a l'hora d'incorporar la perspectiva de gènere, i és el professorat femení el que tendeix a incorporar més aquesta perspectiva. Majoritàriament, la perspectiva de gènere sol incorporar-se a través de les seves vivències personals dins del sector audiovisual, ja de per si molt masculinitzat i amb importants biaixos de gènere quant a rols i dinàmiques.

Amb relació a l'estudiantat, els resultats revelen, en els dos estudis, una sensibilització més gran a la perspectiva de gènere i LGBTI+ i una demanda de més educació i formació per afrontar el seu futur professional i personal. Això posa en relleu una bretxa generacional. En alguns casos, l'estudiantat demostra coneixements específics i discuteix conceptes clau com *masculinitats hegemòniques* o *interseccionalitat*, entre d'altres. La comprensió prové principalment d'experiències personals, inclosa la discriminació i la violència experimentades en primera persona, més que de l'educació formal. S'evidencia també que hi ha matèries de tall tècnic i teoricohistòric en què o no es justifica la perspectiva de gènere o suposa un exercici addicional de recerca de recursos en què la història ha invisibilitzat la producció científica de les dones.

4.2 Fase de planificació del canvi. Els tallers creatius com a espais col·laboratius de confort i acompanyament: superant reticències i preocupacions

El taller creatiu va facilitar el treball conjunt d'investigadores i professorat amb l'objectiu de comprendre una situació problemàtica (incorporació de la perspectiva de gènere i LGBTI+ a la docència) i millorar-la, que va permetre el disseny i la preparació de materials que es dipositaran al repositori de la web del projecte.

En la sessió van sorgir exemples d'activitats i dinàmiques utilitzades en algunes assignatures que serien fàcilment extrapolables a d'altres. La combinació de professorat dels dos graus, CAV i GIDD, va enriquir la sessió i va permetre compartir experiències entre disciplines. Dels materials i les dinàmiques compartides, destaquen els que es recullen a continuació:

- Selecció de fotografies amb referents tècnics del món audiovisual que siguin dones.
- Sessions d'edició a la Viquipèdia que incorporin la perspectiva de gènere.
- Confecció d'un llistat de referents i expertes dones i del col·lectiu LGBTI+ del món de la informació, la documentació i la comunicació.
- Dinàmica a l'aula sobre referents: quins són?, històrics?
- Dinàmica de distribució de rols al llarg dels estudis (directora, tècnica de so, tècnica de veu, etc.).
- Utilització de referents dones a totes les assignatures.
- Incorporació a la bibliografia de referents dones, així com del nom de pila d'autors o autores.
- Incorporació d'indicadors amb perspectiva de gènere en assignatures que ofereixen diagnòstics de la situació del sector.

Tot i això, el taller va confirmar una tendència que ja s'havia observat en les fases prèvies de l'estudi: hi ha mancances de base (formació, exemples pràctics, etc.) que s'han de treballar prèviament perquè el professorat pugui sentir-se còmode a l'hora de generar dinàmiques i activitats per a les matèries pròpies. Per això, algunes fases del taller van ocupar un espai de temps molt superior a l'esperat en el disseny.

5 Conclusions

El projecte GENDIMS suposa una iniciativa pionera als estudis universitaris d'informació, documentació i comunicació audiovisual a Espanya.

Les desigualtats de gènere al sector de les indústries culturals (Conor et al., 2015; De Vuyst; Raeymaeckers, 2019) són especialment importants en els sectors de la informació i la comunicació audiovisual. Tot i ser majoria a les carreres acadèmiques relacionades amb aquestes matèries, les professionals dones del món de la informació, la documentació i la comunicació troben obstacles insalvables a l'hora d'incorporar-se a determinades professions, progressar professionalment i aconseguir visibilitat i reconeixement per les seves obres i projectes. En aquest context, la introducció de la perspectiva de gènere als plans d'estudis ha estat aclamada per la Unesco (Conor, 2021) i des d'altres instàncies internacionals (Baltà; Marcolin, 2018) i nacionals (Barrios; Villarroja, 2021) com a mesura per fer front a les discriminacions del sector. Les institucions educatives són un entorn clau per ampliar les oportunitats de les dones i els col·lectius menys representats de participar plenament a la vida cultural. Per això, és important que les autoritats i professionals de l'educació parin atenció als estereotips de gènere que solen prevaler en els àmbits de l'educació i la formació, així com als valors que s'hi promouen. En línia amb l'Estratègia europea per a les universitats, les universitats, en general, i projectes com aquest, en particular, són fonamentals per promoure la ciutadania activa, la tolerància, la igualtat i la diversitat, l'obertura i el pensament crític per a una cohesió i confiança socials més grans, a més de protegir així les democràcies europees (Comissió Europea, 2022, p. 12).

En aquest marc, el GENDIMS ha permès disposar d'un diagnòstic de com el professorat i l'alumnat perceben i valoren la perspectiva de gènere i com aquesta perspectiva s'està introduint en els plans d'estudis dels dos graus de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals. L'anàlisi ha permès observar diferències de percepció entre alumnat i professorat i també entre graus i generacions del professorat. Els resultats també revelen com la perspectiva de gènere sembla que està àmpliament acceptada entre el professorat, mentre que la perspectiva LGBTI+ encara genera molts dubtes, llunyania i incomoditat, especialment entre el professorat més consolidat (Coll-Planas et al., 2018). En els dos col·lectius també es percep un gran interès per la incorporació d'aquesta perspectiva.

Per la seva banda, el taller creatiu ha permès treure a la llum iniciatives que, sense estar incloses en els plans docents de les assignatures, incorporen la perspectiva de gènere en el disseny i la implementació i poden servir d'exemple a altres assignatures. El treball col·laboratiu entre investigadores i participants ha facilitat una comprensió millor de la perspectiva de gènere i, sobretot, de com incorporar-la al dia a dia de la docència, a partir de l'elaboració i la creació de materials educatius que ajudaran a millorar-la.

El projecte i les jornades que s'hi han dut a terme (vegeu la [web](#)) han permès iniciar un procés de conscienciació entre la comunitat universitària de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals sobre la rellevància d'incorporar la perspectiva de gènere als graus. A més, el projecte ha revelat aspectes que els òrgans competents han de tenir en compte, com ara una manca general de capacitació en perspectiva de gènere i LGBTI+ i, en conseqüència, la necessitat de formació del professorat i de l'alumnat en aquestes perspectives; o també la necessitat de reforçar la visibilitat de la Comissió d'Igualtat de la Facultat entre els diferents col·lectius, així com la conveniència de continuar treballant en aquesta línia i ampliar l'horitzó temporal del projecte amb noves iniciatives que facilitin la incorporació de la perspectiva de gènere i LGBTI+ als estudis de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals.

Bibliografia

- AQU [Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya] (2018). *Marc general per a la incorporació de la perspectiva de gènere en la docència universitària*. Barcelona: AQU [Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya]. <https://www.aqu.cat/doc/doc_19381922_1.pdf>. [Consulta: 03/01/2022]
- Alvarado, Luis Eduardo (2008). "Investigación colectiva: aproximaciones teórico-metodológicas". *Estudios pedagógicos*, vol. 34, n.º 1, p. 157-172. <http://dx.doi.org/10.4067/S0718-07052008000100009>
- Ander-Egg, Ezequiel (2003). *Repensando la investigación-acción-participativa*. 4ª ed.. Buenos Aires: Lumen.
- Asián, Rosario; Cabeza, Francisca; Rodríguez, Vicente (2015). "Formación en género en la Universidad: ¿Materia de asignaturas específicas o de educación transversal?". *Revista historia de la educación latinoamericana*, vol. 17, n.º 24, p. 35-54. <https://doi.org/10.19053/01227238.3310>
- Baltà, Jordi; Marcolin, Valeria (2018). *Call to action. Strengthen the synergies between gender and culture in development and international cooperation*. European Development Days. <http://www.agenda21culture.net/sites/default/files/call_for_action_-_strengthen_the_gender_perspective_in_culture_final_version_25072018_1.pdf>.
- Barrios, Maite; Villarroja, Anna (2021). "What is needed to promote gender equality in the cultural sector? Responses from cultural professionals in Catalonia". *European journal of cultural studies*. <https://doi.org/10.1177/13675494211048903>
- Coll-Planas, Gerard; Verge, Tània; Prieto, Rodrigo; Caballé, Elena (2018). *Guía para la incorporación de la diversidad sexual y de género en las universidades catalanas a partir de la Ley 11/2014*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Direcció General d'Igualtat. <https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/10lgbt/guia_diversit>. [Consulta: 03/01/2022].
- Colmenares, Ana Mercedes (2012). "Investigación-acción participativa: una metodología integradora del conocimiento y la acción". *Voces y silencios*, vol. 3, n.º 1, p. 102-115. <<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4054232>>. [Consulta: 03/01/2022].
- Comissió Europea (2022). *Comunicación de la Comisión al Parlamento Europeo, al Consejo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de las Regiones sobre una estrategia europea para las universidades*. Estrasburgo, 18.1.2022. COM(2022) 16 final. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0016&from=EN>>. [Consulta: 02/06/2022].
- Conor, Bridget (2021). *Género & creatividad: progresos al borde del precipicio. Edición especial. 2005 Convention Global Report series*. Paris: UNESCO Publishing. <<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375713>>. [Consulta: 03/01/2022].
- Conor, Bridget; Gill, Rosalind; Taylor, Stephanie (2015). "Gender and creative labour". *Sociological review*, vol. 63, no. 1, suppl, p. 1-22. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.12237>
- De Vuyst, Sarah; Raeymaeckers, Karin (2019). "Gender as a multi-layered issue in journalism: A multi-method approach to studying barriers sustaining gender inequality in Belgian newsrooms". *European journal of women's studies*, vol. 26, no. 1, p. 23-38. <https://doi.org/10.1177/1350506817729856>
- Donoso, Trinidad; Montane?, Alejandra; Pessoa de Carvalho, María Eulina (2014). "Género y calidad en Educación Superior". *Revista electrónica interuniversitaria de formación del profesorado*, vol. 17, n.º 3, p. 157-171. <https://doi.org/10.6018/reifop.17.3.204121>
- Gay, Geneva; Kirkland, Kipchoge (2003). "Developing cultural critical consciousness and self-reflection in preservice teacher education". *Theory into practice*, vol. 42, no. 3, p. 181-187. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4203_3
- Glaser, Barney; Strauss, Anselm (1967). *The discovery of grounded theory*. New Brunswick (USA): Aldine Transaction.

Lovenduski, Joni (1998). "Gendering research in political science". *Annual review of political science*, vol. 1, p. 333-356. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.1.1.333>

Mora, Enrico; Pujal, Margot (2009). "Introducción de la perspectiva de género en la docencia universitaria". *UNIVEST09*. <<http://hdl.handle.net/10256/2017>>. [Consulta: 03/01/2022].

Palacios, Loreto (2009). "Epistemología y pedagogía de género: el referente masculino como modo de construcción y transmisión del conocimiento científico". *Horizontes educacionales*, vol. 14, p. 1, p. 65-75. <<https://www.redalyc.org/pdf/979/97912444005.pdf>>. [Consulta: 03/01/2022].

Verge, Tània; Cabruja, Teresa (2017). *La perspectiva de gènere en docència i recerca a les universitats de la Xarxa Vives*. Castelló de la Plana: Xarxa Vives d'Universitats. <<https://www.vives.org/book/perspectiva-de-genere-en-docencia-i-recerca-a-les-universitats-situacio-actual-i-reptes-de-futur/>>. [Consulta: 03/01/2022].

Articles similars a BiD

- **Com es combaten les notícies falses mitjançant l'alfabetització informacional? : reptes i estratègies de formació en l'ensenyament superior.** Antunes, María Luz; Lopes, Carlos; Sanches, Tatiana. (2021)
- **Implementació de l'emprenedoria en els estudis de Biblioteconomia i Documentació : un exemple danès.** Kristiansson, Michael Rene; Jochumsen, Henrik. (2015)
- **La catalogació en l'EEES : de projecte pilot a la posada en marxa.** Ríos Hilario, Ana Belén. (2009)
- **Comunicar amb perspectiva de gènere : una tasca inconclusa als dos costats de l'oceà.** Lainez Otero, Zuliana. (2022)
- **Implicacions de les noves pràctiques de publicació en mitjans digitals per a la creació de relats digitals personals.** Fuertes-Alpiste, Marc; Molas-Castells, Núria; Quintana Abalat, Jordi; Herreros Navarro, Miguel. (2022)

Articles similars a Temària

- **Programa y metodología docente para la disciplina. Teoría e historia de la documentación.** López Yepes, José; Martínez Montalvo, Esperanza. (1994)
- **Autoevaluación de la competencia informacional en los estudios de psicología desde la percepción del estudiante.** Pinto Molina, María; Puertas Valdeiglesias, Susana. (2012)
- **Las redes sociales : herramienta de alfabetización mediática de prensa digital.** Caldera Serrano, Jorge; León Moreno, José Antonio. (2012)
- **La formación archivística en San Luis de Potosí.** Ramos Fandiño, Guadalupe Patricia. (2012)
- **Gestión de contenidos digitales : primera aplicación docente de ContentDM en la universidad española : estudios de grado y máster la Facultad de Ciencias de la Documentación de la UCM.** López Hurtado, Mariana; Valentín Ruiz, Francisco José; Olivera Zaldúa, María. (2012)

Articles del mateix autor a Temària

Villarroya, Anna, Vall Casas, Aurora, Boté Vericad, Juan-José, Carnicé, Margarida, Fedele, Maddalena, Jornet i Benito, Núria, Masanet, María José
[més informació]

Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals (UB)
Carrer Melcior de Palau 140, 08014-Barcelona (revistabid@ub.edu)

Graus
Màsters
Doctorat
Altres estudis
Recerca

Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació (UOC)
Rambla del Poble Nou, 156, 08018-Barcelona
(publicacions@uoc.edu)

Oferta formativa
Coneix la UOC
Recerca i innovació
Estudia a la UOC

Entrada